

HEYOUL I

EEN STUKJE SINT-PIETERSBERG OM VAN TE HOUDEN, AL 25 JAAR...

Midden op Heyoul I is een klein stukje uitgerasterd, is er een enclosure, om het met een mooi Nederlands woord te zeggen. Een enkele vierkante meter die niet meer mag meedoen. En dat is duidelijk te zien. Binnen de omheining, op die ene vierkante meter, staan twee Zomereiken van ongeveer vijf en vier meter hoog, een Gewone es van vier-en-een-halve meter, een wijdvertakte Eenstijlige meidoorn van twee meter en twee Sleedoorns die zo'n 70 à 80 centimeter hoog zijn. Eronder staat Bergdravik, Kleefkruid, Veldlathyrus en Geel nagelkruid.

Dat is nu.

Bij zo'n raar fenomeen kun je leuk zitten mijmeren als je het gebied al ruim 25 jaar kent.

In 1992 stonden daar nog vijf exemplaatjes van Duitse gentiaan. En dat is meteen ook de reden waarom die vierkante meter niet langer mocht meedoen met het (begrazings)beheer. Als ergens vijf plantjes staan van een soort die bepaald niet algemeen is, ook niet naar Sint-Pietersbergse normen, dan wil je niet dat die vijf meteen als lekkernij hun weg vinden naar een schapenmaag. Of het nu echt zo'n vaart zou zijn gelopen, kan niemand zeggen.

Dat was toen, twaalf jaar geleden.

Van 1978, 26 jaar geleden dus, dateert mijn eerste bezoek aan Heyoul I. Veel grasland was er toen niet over. Er was nog een klein open stukje en de rest gaf eerder de indruk van een open bos met gras eronder.

Er was werk aan de winkel, vond de toenmalige BJN (Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie, nu JNM, Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming). En dat werk werd verzet!

In 1979 werden bijna alle bomen gekapt, wat aanleiding gaf tot heroïsche gevechten met grote meidoorns en werd een stuk van de helling gemaaid. We kwamen er toen ook achter dat je met een zeis, tenzij je echt heel goed kunt zeisen (en wie kan dat tegenwoordig nog?) Gevinde kortsteel eigenlijk alleen maar aait, niet maait. Lawaaiige, benzineverslindende bosmaaiers bleken veel efficiënter en die werden dus ingezet bij de jaarlijkse maaibeurten in augustus van 1979 tot 1986.

Het werk wierp vruchten af. In de zomer van 1984 schreven we in dit Maandblad: "Na kappen en vijf jaar maaien in augustus is dit (Heyoul I) een open, soortenrijk kalkgrasland geworden, waarin een- en tweejarigen zijn toegenomen, terwijl de dominantie van Gevinde kortsteel verminderde. Op deze helling heeft ook Bergdravik zich de laatste twee jaar enorm uitgebreid". Een mooi resultaat, waar we fier op waren.

Dat was toen.

Van 1986 tot 1991 verbleef ik in Afrika, waardoor Heyoul I wat minder aandacht kreeg, van mij tenminste. In die tijd werd het maaibeheer eerst vervangen door, en na een paar jaar gecombineerd met schapenbegrazing. Dankzij dat beheer 'à la carte' bleef het grasland mooi, open en soortenrijk. Leuke zeldzaamheden (Parnassia, Welriekende nachtorchis, Poppenorchis) hielden stand of verschenen (Duitse gentiaan).

Dat was toen.

Wanneer de verruiging precies is (her)begonnen, is moeilijk te achterhalen, ook al omdat het natuurlijk een sluipend proces is geweest. In elk geval bleek het in 1995 ineens mogelijk om een opname te maken waarin Zwarte els een bedekking haalde van meer dan 50%. Geen schaaap die dat eet natuurlijk. In de ondergroei stonden naast bramen en Koninginnenkruid praktisch alleen (kalk)graslandsoorten. Na een maaibeurt die zomer, leek alles er weer prima bij te liggen.

Bij de volgende bezoeken, tot nu, moesten we vaststellen dat de verruiging toenam: meer bramen, meer oppervlakte met een begroeiing die je echt geen (kalk)grasland meer kunt noemen: Gewone berenklaauw, Koninginnenkruid, Veldzuring, Kleefkruid, Geel nagelkruid, Wilde agrimonie, met daartussen Keverorchissen zo groot als lupinen.

Het stuk dat in 1978 ook nog open was, weerstaat die trend. Daar vinden we nog (bijna) alle leuke dingen van toen, zoals twee soorten ratelaar, Gewone vleugeltjesbloem, Poppenorchis, Geelhartje, Zeegroene zegge,

Het maai- en begrazingsbeheer wordt voortgezet, in de hoop het tijt te kunnen keren. En waarom zou dat niet kunnen? Heyoul I is nooit een 'normaal' kalkgrasland geweest. Het zat altijd ergens op de wip tussen kalk, heischraal en voedselrijk. Natuurlijk zijn de bomen eromheen gegroeid in die 25 jaar, maar Heyoul I heeft toch zo zijn eigen willetje. Het contrast tussen de

ene vierkante meter en de vegetatie ernaast, vertelt iets over de bierkaai waartegen gevochten wordt.

En wat doet de jeugdbond na 25 jaar werkkampen op de Sint-Pietersberg? Doorgaan! Op 6 augustus wordt Heyoul I gemaaid, zoals in 1979. Voor de aanstokers van die werkkampen, Willy Verbeke en mij, wordt dit een nostalgische aangelegenheid. Want Heyoul I blijft een stukje Sint-Pietersberg om van te houden, ook de komende 25 jaar.

Martine Lejeune

